רב נחמנ׳ס חלום

זאָגט רב נחמן: הערט אַ חלום.
איך זיץ און לערן,
ערשט די שטוב ווערט פול מיט רעדלעך יידן.
ס׳לאָזן זיך הערן
טענות־מענות: סטייטש!
אָט דער נחמנ׳קע נעמט
און טוט אָפּ אַזאַ מין מעשה,
וואָס דער געמיינסטער אַפּיקורס־יונג, דער ערגסטער ד י י ט ש,
וועט נישט אָפּטאָן בשום אופן.
און דאָס זיצט מ׳שטיינס געזאָגט און לערנט,
גלייך ס׳וואָלט דעם בורא נישט דערצערנט —
עולם־הבא וויל דאָס קויפן!

מע מאָלט מיט די צינגער,
מע טייטלט מיט די פינגער:
אַזאַ מעשה, אַזאַ מעשה!
טאַקע ער, אָט דער מורנו,
האָט עס אָפּגעטאָן די שיינע
מעשה...

כ׳ווייס נישט וואָס און ווייס נישט ווען,
נאָר אין שטוב צו זיצן איז נישט שייך — כ׳ברען!
לויף איך אויף דער גאַס אַרויס ווי פון אַ שרפה.
ערשט די גאַס איז פול מיט רעדלעך יידן
און מע טייטלט: דאָס האָט ער דאָך אָפּגעטאָן די טרייפע
מעשה די געמיינע,
אָט דער נחמן דער מורנו,
טאַקע ער בעצמו ובכבודו...
און ער איז זיך גאָרנישט מודה —
הפקר!

נעם איך לויפן ווייטער.
לויפט מיר נאָך ס׳געריידעריי:
וואָס זאָגט איר נישט צו זיין בהלה?
פיס אויף שרויפן!
אָפּגעטאָן אַזאַ נבלה —
און ער מיינט, מע קאָן אַנטלויפן!
לויפן קאָן מען, נאָר אַנטלויפן? לאָ!

לויפנדיק אַזוי,
פֿאַל איך אַריין אין וואַלד.
שטייען רעדלעך חיות,
און זיי ברומען מיט אַ קפידה*):
קוקט אים אָן, אָט דעם מורנו —
דער בעל־שם איז דאָך זיין מאַמעס זיידע,
נעמט ער, טוט אַזאַ מין מעשה,
און ער מיינט: דער וואַלד באַהאַלט!
גוואַלד,
אַזאַ רשע, וואָס די וועלט האָט נישט געהאַט,
און דערצו אַ שוטה גמור!
פֿאַר השם יתברך וועט ער זיך באַהאַלטן!
אַז סך־הכל איז דער לויפער גאָר אַ לאָמער.

און אַ גרויסע חיה, ווי אַ בייזע יידענע, להבדיל,
האַלט זיך ביי די באָקעס: אַזאַ מעשה!
ווי געפעלט איך, חיות!
ער איז דאָך נישט קיין בור דאורייתא,
דאַרף דאָך אים נישט זיין קיין נייעס,
וואָס סע שטייט: אם אסק — אַז איך טו מיך הויבן,
שמים — צו די הימלען, ביסטו אויבן,
ואציעה שאול —
און אַז איך ליג שוין אין אַ קנויל
סאַמע אויפן דנאָ,
הנך — ביסטו דאָרטן אויכעט דאָ.
היינט ווי שייך זיך באַהאַלטן, האַ!
אַן עכברוש אַזאַ!

לויף איך פון די חיות
און פֿאַל אַריין, ווי אַ פֿאַר'סמ'טע מויז,
אין אַ פוסטער קלויז.
נעם איך פון אַ פּאָליצע אַ ספר,
ערשט די אותיות קוקן פרעמד און בייז.
כ'האָב פֿאַרגעסן וואָס איז אַלף, וואָס איז בית.
בלעטער שאָרכן: האָט געהאַט אַזאַ נשמה,
נעמט ער און פֿאַרטאַכלעוועט אַזאַ נשמה,
און ער מיינט נאָך, אַז די אותיות וועלן דינען
אים, אַזאַ מין טמא...

---

*) לייען: קפּיידע. אַזוי אַרויסגערעדט צווישן חסידים.

דורכן פענצער פאָרט
אַ ווינט אַריין, אַ ווילדער רוח,
און ס'רייסט דער ווינט מיך ביי דער באָרד:
שוטה, רשע וגס רוח!
אפילו אַן אַפּטייקער אַ גלוח
וואָלט אַזוינס נישט אָפּגעטאָן
פאַר קיין שום הון דעלמא.
וועלכער מענטש, בצלמו
ובדמותו,
וואָלט ביי זיך גע'פּועל'ט אַזאַ זאַך?
און די רבותא —
ס'האָט דער מענטש געהאַט
אַזאַ נשמה! ובפרט:
אַזעלכע אבות!
עפּעס אַ קאַטאָוועס?

דאָ שפּאַנט אַריין אַ הויכער זקן:
ווייס די לאָקן, ווייס די זאָקן,
אויגן — שבת'דיקע ליכט.
ער שאָקלט מיטן קאָפּ:
וואָלט זיך עמיצער געריכט
אויף אַזאַ־מין מעשה?

רבי, — שריי איך, — ס'אַראַ מעשה?
זאָגט מיר: ס'אַראַ מעשה?

לאָקן ווייסע, זאָקן ווייסע,
אויגן — שבת'דיקע ליכט...

ער טענה'ט אַלץ: אַזאַ מין מעשה!
ווער וואָלט זיך עס געריכט?

אָפּגעזאָגט, און אויס — איננו.

וויל איך וויינען,
מחמת וואָס איז, אַחוץ וויינען, מיר געבליבן?
פאַריאָגט, פאַרטריבן,
אַלע זיינען מיך מבזה,
אפילו אַלף־בית פאַרגעסן —
נישט עולם־הבא און נישט עולם־הזה!

דאָ דערזע איך: מיינע טרערן
הענגען קעגנאיבער ווי די צעפּלעך אייז.

פאַרלאָזט האָבן די טרערן מיינע אויגן.
אַ טרער איינע, משונה קאַלט און ווייס,
מאַכט בזה הלשון: אַ פאַרשוין ווי דו
ווילן מיר נישט דינען;
אונדז שטייט נישט אָן צו רינען
פון דיינע אויגן... נו,
טו אונדז עפּעס... אדרבא, טו!

בלייב איך זיצן אָן אַ טרער און זאָג אַזוי:
אַלץ איז מיך מבזה.
פאַרשפּילט דעם עולם־הבא מיטן עולם־הזה.
אפילו טרערן ווילן מיך נישט קענען,
אותיות זיינען מיט מיר ברוגז.
די סיבה ווייס איך נישט, נאָר גאָרנישט:
מסתמא דאַרף מען עס, מסתמא טויג עס.
און אַז מען זאָל מיך לייגן איצט, ווי יצחקן, אויפ'ן מזבח —
נו, איז וואָס? עס וואָלט געפּאַסט ווי אַלץ פאַרשטיי איך,
בלויז דאָס פאַרשטיי איך נישט...
פון ווען איז עס אַ וואָרעם אַזאַ חכם,
ער זאָל זיין אַ מבין אויף דעם הימלס דרכים?
אַבי דער בורא מיינער ווייס —
בין איך שוין געטרייסט:
מען דאַרף נאָר ווינסן, אַז ס'איז דאָ אַ ווייסער.

ביי די ווערטער עפנט זיך אין מיר אַ קוואַל פון שמחה.
הייס און הייסער
קוואַלט ער.

קומט צוריק דער אַלטער,
מיט אים קומען אַנדערע זקנים,
און אַלע אינאיינעם,
ליכטיקע פאַרשוינען,
טייטלען אויף מיר, שאָקלען מיט די קעפּ
ווי מיט קרוינען:
ער איז שוין צוריק אויף די אויבערשטע טרעפּ...
אַז וואויל אים!

דער זקן, — העכער, ווייסער ווי דער גאַנצער עולם, —
נעמט פון פּאָליצע דאָס ספר
און מאַכט בנעימות: קוק אַריין.
קוק איך — ערשט די אותיות

גיסן זיך אין מיר ווי וויין.
עס דינען מיר די אותיות; גערן
דינען מיר די טרערן,
און סודות אַנטפּלעקן זיך,
ווי פייגל וואָס וועקן זיך
פאַרטאָג אויפן בוים.

וואָס אַ רגע ווערט מיר העלער,
ווי עס שטייט געשריבן:
הולך ואור עד נכון היום.

לסוף ווערט טאָג אין מיר.
שטיי איך אויף — ערשט דער חלום
גייט מיר אַקעגן און זאָגט: — נישט פאַרשעמ!
למען השם —
נעם און דערצייל מיד.
אַ חלום איז אַ בריוו,
דאַרף מען אים עפענען,
און זאָלן יידן וויסן, אַז ס'איז טיף".

1948

ר׳ נחמן אין קאַמעניץ

און ס'איז קיין קאַמעניץ בסוד
געקומען דער זון פון פייגע־בת־האָדל,
און שפּעט ביינאַכט איז ער אַריין
אַהין, וואו ס'פלעגן פראַנקיסטן
צונויפקומען זיך בסוד גדול.

ער שטייט אויף דער שוועל און ער ווערט נישט געזען.
נקבות נאַקעטע, נאַקעטע זכרים
טאַנצן ווילד ביי דעם שיין פון ליכט
אַרום אַ בילד פון אַוואַטשאַ'ן,
אָרעם פאַרוואָרפן אויף אָרעם.

און ס'רופט זייער עלטסטער (ר' נחמן זעט —
עס זיצט אויפן אַקסל אַ שד אים):
'אדום איז אָדם און אָדם איז דם!
צעבראָכן ליגן די לאו'ן...
אָדם איז דם און איז אדום!"